

ner deels met
ze ook dat
anen worste-
zamenlijk
wat het
re der belofte
gste vijanden
van wet en
van het be-
c van de in-
Eer gerefor-
te realiseren
daanse termi-
k" willen ko-
komen gelijk

ilde men dan
Een nieuwe
arvan? Let
van het be-

lijden is,

eiende, maar
luut, dat de
nd uit regle-
dresses. Men
krijgen. Maar
kerk, en de
aties aan an-
druk te ma-
hateijks".

vrij uitvoerig
angaande het
aerhaling val-
op neer; men
s, de warm-
waarmee de
ud, — die is
schrijft is
ijden is en
het heden. En
ad (als ware
troversarium,
t aan op dat

onder die af-
lijk", wijl ze
t koeterwaals
in. Om Barth
, en ze goed
zond en nooit
in taal; want
at hij in de
te meesten bij
Dan moet ge
iet overslaan,
of praecise-
t hoofd zien.
el. Met dood-
men niemand
is, om als je
raren op „de
zien, waarom
schilt als de
barthiaan van
om te weten,
de hervormde
vegeteert op
it er ook ge-
d zich laten
illen van dit
realiteit. Het
het; het was
napte er geen

niet bij ge-
en. Want die
rijk bedoeld",
gestieve zwit-
en op de dan
, die hun les
och weer eens
worstelen
gezamenlijk te
der Kerk. De
s geslagen, en
or Dordt ge-
nstrant, heeft
ier gezet over
r „Kerk". Hij
r-de-Kerk de
ze hem uit de
k hadden ver-
t" (op grond
geworsteid
is der neder-
r te formule-
het carillon
ster. Respect
„Beweging",
heeft pãthos-
wordt gewor-
wronnen-heb-
n. Zij hadden
van de aard

van „het" belijden het „ja" van Gomarus met het „neen" van Episcopius zou brengen onder één pathos-
noemer.

Men moet hun toegeven, dat ze 't eerlijk hadden ver-
teld, jaren geleden al, toen Haitjema latijnse woorden
(„via media") gebruikte, om te vertellen, dat je

A — Z — B

op het pad tussen A en B (zeg maar Gomarus-A en
Episcopius-B) het midden (punt Z) hebben moest,
en dan nog daar boven uit moest gaan, zou je de
waarheid ontmoeten.

Ze hebben het eerlijk verteld; alleen maar, de mees-
te gereformeerden in de Herv. Kerk dachten er niet
bij na. Toen Miskotte kwaad werd, omdat een zekere
K. S., zei, dat Miskotte de Catechismus-inhoud niet
meer geloofde, en Haitjema een toenmalig student
(Van Ruler) de copie liet schrijven, die hem, de pro-
fessor, verdedigen moest tegen de critiek van de do-
minee K. S., die Calvijn tegenover Haitjema-qua-Barth-
importeurt (en verloochenaar van de confessie van
Hoedemaker), stelde, toen dachten de meeste her-
vormden, die nog de moete namen, er kennis van te
nemen: allemaal vechtjasserie-voor-niks. Onze pro-
fessor Haitjema, schrijver in het confessionele blad
„De Gereformeerde Kerk", zou geen confessioneel
meer wezen? En die Barth geen geleerde man? En
rechtvaardigmaking — o-m-niet, waar
ook ds Zandt zo mooi over preekt, wel, daar schrijft
toch ook die Barth over? Ze sliepen, ze sliepen.

Maar de Barthianen werkten door.
En ze vingen één voor één alle kindertjes-van-Go-
marus, student geworden bij barthiaanse hoogleraren.
Ook velen, die van goed-gereformeerden huize waren,
kwamen onder de invloed; hun blad vócht niet, en zei
niet, dat Miskotte de catechismus-inhoud niet ge-
loofde, noch dat Haitjema Hoedemaker in de steek
gelaten had (behalve dan in de „moderamineale"
wil: Kirchland, Kirchland, über alles, über alles in
der Welt).

En nu zijn ze allemaal gaan zwéven tussen A en B,
tussen Gomarus en Episcopius, gaan zwéven boven
punt Z. En ze hebben daar worstelend een nieuwe
formulering gegeven van: de aard (!) van „het" (!)
„belijden" (!) der „Kerk" (!).

„Het Oever" en „De verte roept",

twee romans door Annie Oosterbeek—
Dutschun. Een uitgave van Van Holkema
& Warendorf, N.V. te Amsterdam. (Het
Oever, tweede druk).

Wij hebben in deze beide boeken te doen met een
opmerkelijk debuut. Deze schrijfster, die, naar wij
vermenen, een engelse van geboorte is en al heel jong
naar Nederland overkwam, komt uit de eenvoudige
kringen van ons volk op en moet wel plotseling tot
de ontdekking gekomen zijn, dat zij „het heerlijk am-
bacht" machtig is.

Deze romans liggen in elkaars verlengde. Zij spelen
op de Veluwe en hebben dus een regionaal karakter,
wat allermintst zeggen wil, dat we nu ook met werk
van klein kaliber te doen hebben.

„Het Oever" is de naam van een boerderij, ergens
in de IJsselstreek. Het boeren-echtpaar heeft twee
zoons, de oudste is Jaap en de jongste Albert-Jan.
Het eerste boek vertelt van de oudste en het tweede
van de jongste zoon.

De auteur kent de Veluwe. Ze doorgroond het
veluwe type, het karakter van de veluwe boer en
boerin, de landstreek zowel als de landaard en tel-
kens zegt men tot zichzelf bij het lezen: ja, zó zijn ze.
Toch, we herhalen het, hebben deze romans zelf geen
regionaal karakter. Integendeel. Haar figuren zijn wel
volkomen één met de veluwe bodem, maar ze dringt
zo ver door tot het diep-menselijke, dat wij er ons
onmiddellijk aan verwant gevoelen. Het zijn mensen
van vlees en bloed, zondig vlees en bloed, die zij be-
schrijft; mensen met laaiende hartstochten, met diep-
menselijk leed, verterend berouw over bedreven kwaad,
intens heimwee naar waarachtig geluk en biddend ver-
langen naar vrede voor het hart.

We willen weerstand bieden aan de verleiding een
resumé te geven van de inhoud van deze boeken. Men
leze zelve. Het is boeiende lectuur, de stof houdt u
tot de laatste bladzijden in haar greep.

En we aarzelen niet hier van christelijke roman-
kunst te spreken. Op geen enkele bladzijde is er de
speculatie bij de schrijfster door zinnenprikkende
sensatie, succes te maken. Integendeel, zij is sober in
het noemen van de zonden, zij camoufleert het kwaad
nergens, door een schijn van valse romantiek.

De conceptie is in strenge lijnen getrokken. Aan
het slot van haar tweede roman zegt ze: „Het schip
van zijn leven komt de haven binnen. De grote Boots-
man, Die het roer in handen hield, dwars door storm
en getij, heeft het anker geworpen; het ligt onwrik-
baar in geloof en vertrouwen.....".

Dit zijn geen goedkope woorden, die een stichtelijk
slot moeten geven aan het verhaal. Zij zijn het eind-
resultaat, het sluitstuk van de pyramide, waarmede
reeds bij het leggen van de basis werd gerekend.

Een opmerkelijk ding is ook, dat het tweede deel
op gelijk literair niveau bleef als het eerste deel. De

Het is mis. Maar niet pas, toen ze die K.O. accep-
teerden liep het mis. Het was al verloren, toen ze
allemaal gingen „worstelen" boven punt Z. De „via
media" van Haitjema, die was mis. Het was mis,
daarvóór, toen ze zeiden: er kan een „Land" zijn, al
was 't een „Kirch-land", dat „über alles in der Welt"
gelden mag.

We hebben van de rechter gezegd, dat hij op be-
paalde punten heeft nagelaten wat hij had kunnen en
mogen en moeten doen.

Maar we mogen niet verzwijgen, dat het „nalen" al
sedert de negentiende eeuw ook bij de vaders van
de klagers zelf in zwang is. Het moet m.i.
gezegd worden. Want er is gevaar. Er is gevaar, dat
de schuld van de rechter hen zelf over het gevoel van
eigen schuld heen helpt. De nieuwe K.O. heeft met
de termen van Dordrecht de muren van Dordrecht
zelf omver gestoten.

En daarom willen we in een laatste artikel iets
daarover zeggen. Want het is tijd om wakker te wor-
den: tempus adest quo nunc iuvenes exurgere
oportet. Zal men weer in slaap vallen? Weer denken,
dat vechtjasserie altijd overbodige luxe is? Nog even
weinig begrijpen van de worsteling, die nodig bleek,
heden tegen barthianen, morgen tegen hiërarchie, die
ons wil wijsmaken, dat het stichtelijk wezen kan, u te
laten verplichten om zelf te zondigen, opdat uitge-
rekend ONS „Kirchland, Kirchland, über alles, über
alles in der Welt" zou gelden?

Het uur na een „verloren" proces is temeer een „ge-
legenheid" om aan DIE procedure te beginnen, waar-
van de rechtvaardige uitkomst al lang voor ons ver-
dend is. Maar die alleen wordt „toegeëigend" aan
wie ze nemen in geloof.

De aard van het belijden! Het volk denkt: ha,
dat is een mooi woord, een vette koe.

Maar het was een magere koe. Een magere term.
K. S.

CORRIGENDUM.

In ons artikel over het proces Herv. Kerk uit het
voorgaande nummer, bl. 114, kolom 2, regel 20 van bo-
ven, staat „een wezenlijke drieënheld". We hopen, dat
men uit het zinsverband zelf al begrepen heeft, dat hier
moet staan: „geen wezenlijke drieënheld". De zin zou
anders onverstaanbaar zijn. K. S.

LITERATUUR EN KUNST

uitgevers zeggen ons: „Reeds direct na de verschi-
ning van „Het Oever" werd de auteur van verschil-
lende kanten de vraag naar dit vervolg gesteld".

Het is in de geschiedenis der literatuur geen on-
gewoon verschijnsel, dat deze drang op een auteur wordt
uitgeoeft. Maar eveneens is het geen ongewoon
verschijnsel, dat zo'n tweede werk een deceptie
werd. De voorbeelden liggen voor het grijpen. Dat is
hier niet het geval. De schrijfster Van Nes-Uilkens,
die het eerste deel inleidt, zegt daar: „Resumerend:
„Het Oever" is een boek, dat een volle aandacht en
een grote lezerskring waard is.....". We stemmen
dat zonder reserve toe en zeggen precies hetzelfde,
óók van het tweede boek: „De verte roept".

Wanneer wij tenslotte dan toch nog een opmerking
plaatsen willen, is dit niet om het werk van deze
schrijfster toch nog weer een cachet op te drukken,
waardoor het voor ons onaanvaardbaar zou worden.
Ik geloof, dat, wat ik hier zeggen ga, een algemeen
verschijnsel is bij geheel onze christelijke romankunst
van de laatste tijd en veeleer een gevolg is van een
algemeen mankement onder ons allen, dan van een
speciaal tekort bij juist deze schrijfster.

Ik bedoel dit: Wat ook weer bij deze beide romans
opvalt, is, dat er voor de Kerk bijna geen plaats in
het verhaal blijft gereserveerd.

De Kerk komt er wel in voor, waarschijnlijk in dit
boek de Ned. Herv. Kerk. Ook komt de domine er in
voor. Maar zij hebben geen centrale plaats. Ze zijn
verschijnselen in de veluwe gemeenschap, die er nu
eenmaal zijn en dus een plaats moeten hebben. En bij
deze schrijfster liefst dan ook een sympathieke plaats.
En dat is in heel veel christelijke literatuur nog niet
eens het geval. Heel vaak komt er de Kerk in voor als
object van scherpe critiek, dominees en ouderlingen
komen er doorgaans zelfs maar bekaaid in af of wor-
den verwrongen tot een caricatuur. Zelden wordt de
Kerk als iets anders gezien dan een puur menselijke
instelling, vol zonden en gebreken en ellendigheden.
Dat is in het werk van deze auteur niet eens het ge-
val. Zij waardeert en is mild in het oordeel. Maar in
felte negeert toch ook zij de Kerk. En dat is een al-
gemeen groot tekort bij geheel onze christelijke ro-
mankunst. Een tekort — ik voeg het er in één adem
aan toe — dat zijn oorzaak in het tekort der Kerk
zelf heeft. Wanneer de Kerk haar eigen Schriftuur-
lijke positie niet meer ziet en tot gelding brengt in
het leven, kan niet verwacht worden, dat de Kunst
dit nog wel doet. De Kerk is ons aller Moeder en wan-
neer deze ontaardt zullen de kinderen zijn als de
Moeder.

Ik werd bij dit grote mankement onder ons weer
sterk bepaald, toen ik in een kleine gemeente deze
week een preek hoorde lezen van Ds H. J. Schilder
over „Moederschap en Ouderlingschap" in de Kerk
(1 Tim. 2: 15, 3: 1 en 2a). Hij merkt daarbij op: „Ik
geloof, dat de kerk arm geworden is, omdat ze niet

OP EN OM 'T KERKPLEIN

Broeder Duiveman

Hij zat schuins voor mij in de kerk.

En alles behalve op zijn gemak.

Onrustig schoof hij heen en weer.

Nu eens probeerde hij het met het hoofd op de
rechter-, dan weer met het hoofd op de linkerarm.
Het werd ten slotte de rechterarm. Hij zat. Of liever:
hij hing. Zo lang het duurde. Want na enige tijd ging
blijkbaar de elleboog, waarop hij leunde, zeer doen.
Derhalve werd de schone zakdoek onder de elleboog
gelegd. Zie zo, dat zat lekker. Hij voelde de rust, dat
zij goed was.

Junior, die door vader ter kerk was meegenomen,
deed naar de mogelijkheden, hem geboden, net
als vader. Dies leunde hij niet op zijn elleboog, maar
legde hij het hoofd op de bank. Zoals de ouden leunen,
zo steunen de jongen.

De dominee had er geen schuld aan. Want het
steunpunt voor het moede hoofd werd reeds gezocht.
toen deze nog bezig was aan het voorlezen van de
tekst. Niet, dat het die morgen „gesneden kook" was.
Je moest er wel bij zijn. Dominees had niet zo'n een-
voudige tekst. Er zijn nu eenmaal in de Schriften, niet
alleen in die van de geliefde broeder Paulus, dingen
„zwaar om te verstaan". En deze domine behoorde
niet tot het soort, dat die zwaar verstaanbare plaat-
sen tot gemak van zijn hoorders en van zichzelf maar
liggen laat. Hij had er dan ook behoorlijk op gestu-
deerd. Want de preek was helder. De tekst werd door-
zichtig. Al was het dan niet een van die vlotte preek-
jes, die zo prettig zijn om aan te horen, al zijn ze dan
onder de geestelijke spijzen wat men bij de spijze des
lichaams „maagvulling" noemt. Je moest er bij zijn.
Hetgeen dan vaak de winst oplevert, dat het in sterke
concentratie gehoorde vaak ook langer bij blijft.

Zat het 'm daarin bij broeder Duiveman?

Gebrek aan concentratievermogen?

Dat mocht je denken.

Hij deed veel aan duivensport.

In 't nette dan.

Hij hoorde bij de Zaterdagvliegers.

Een keer heb ik hem op een Zaterdagmiddag mee-
gemaakt hoog boven de daken. Daar was de til. En
het wachten op een kostbaar doffertje, dat uit
Midden-Frankrijk komen moest. De weerberichten
waren secuur gevolgd. De spanning steeg bij de vijf
minuten. Maar rustig wachtte hij als een kat voor
't muizengat. Wanneer Junior door 't venster keek,
dan was 't: „St, jongen, ik wacht op ons doffertje".
En als moeder-de-vrouw, die zo lang op de winkel
paste, hem riep, omdat ze het alleen niet afkon, snelde
hij zo driftig naar beneden, dat het duidelijk was, dat
hij de klant verwenste, al gebeurde dat dan, vanwege
het bezoek, per inblijvende zonde, dus „inwendig".

„Een stille man", rapporteerde broeder Geldof van
het huisbezoek, „een stille man". Waarop ik langs mijn
neus weg en bijna tot schrik van de praeses de vraag
stelde, of broeder Geldof ook het gesprek wel gebracht
had op de duiven? Want ik had bij ondervinding, dat
de woordenstroom, als het over de duiven en de dui-
vensport ging, over de competities en de wisselbeker,
niet te stuiten was. Juffrouw Duiveman was er niet
zo enthousiast van: die duiven, zo zei ze, die duiven
vréten geld.

Toevallig ontdekte ik dezer dagen wat broeder Dui-
veman bijdroeg voor de kerkdienst. En 'k ben er ze-
ker van, dat hij zijn doffertje beter honoreert dan
zijn Heer en zijn God.

Die Zondagmorgen heb ik me overigens door Dui-
veman niet laten storen. Maar wel even gedacht:
„Waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn".

'k Moet er nog weer eens gauw met Duiveman over
praten. Wie weet, hoe gauw óók voor hem de Grote
Afrekening komt. En het tekort zal wel niet aan te
zuiveren wezen met het feit, dat Duiveman niet tot
de Zondag-, maar tot de Zaterdagvliegers behoorde.

D. E. C.

meer dicht of ook maar rijmt op het ouderlingschap.
Er bestaat veel lyriek over het moederschap, maar
wie durft een gedicht te maken, een psalm, over het
ouderlingschap? En daar ziet ge een bewijs, hoezeer
de dingen uiteengerukt zijn. Het moederschap is ver-
romantiseerd; is inderdaad vaak bezongen, maar nau-
welijks bezongen als een schone ambtelijke dienst aan
Gods Kerk. En het ouderlingschap is geïdealiseerd,
dat werd helemaal niet bezongen. Men acht het óf
te plechtig óf juist anderszids slechts te behoren tot
het „institutionele" leven der kerk, dat dan vaak van
lager orde wordt geacht. En zo hebben we wel veel
gezingen op „mijn zaligheid", maar we missen ze over
het doopvont (moederschap) en bevestiging tot het
ouderlingambt.....".

In deze woorden ligt besloten wat wij bedoelen,
wanneer we op het tekort wijzen in onze romankunst.

Dit tekort is er ook in het werk, dat we hier be-
spraken. De Kerk, dat is ook hier hoogstens een in-
stituut, dat ons naar de hemel moet helpen, maar